

kerk in, zij zijn evengoed profeten als de engelen het zijn. Want het is Pinksteren geweest. En de getuigenis van Jezus hebben beteekent dus vandaag den Geest der profetie bezitten. Johannes, engelen en kerkmensen staan niet tegenover elkaar als reuzen en dwergen, doch naast elkaar als medewerkers in het eene werk der profetie omtrent de ware en de valsche kerk.

En ge moet ook niet zeggen: een engel is meer dan een kerkmensch, want de engelen zullen straks een actief aandeel hebben in het ontketenen van het eindgericht, terwijl wij, menschen van de kerk, dan maar werkeloos zullen toekijken. Het is niet waar. Want engelen profeteeren, doch het kerkvolk niet minder. Engelen komen aan het einde in beweging, en gieten de schalen van Gods gramschap dan leeg. Maar ook het kerkvolk is actief. Wanneer zij tegen alle verleiding en geest der dwaling in vasthoudt aan het evangelie van Christus, dan stooft zij daardoor de wereld rijp voor het einde. Bij u in de kerk is evengoed de Geest der profetie, en wat zij als kerkmensen doet, is evengoed een actieve kracht, die het einde maakt. Wij staan op één lijn. Machtig in woorden is ook de ware kerk. En machtig in werken niet minder.

Het is goed, dat wij vandaag dit gelooven. 't Gevaar van moedeloosheid: van binnen strijd, van buiten vrees. Geen aanvechting om engelen te aanbidden. Maar wel de verzoeking, dat we ons zelf klein gevoelen en machte/loos. Wij hebben de belofte, dat engelen nu en straks in onzen strijd voor de kerk met ons medewerken; doch we hebben die toezegging ook slechts zoolang wij de getuigenis van Jezus Christus vasthouden, en Zijn Woord absoluut blijven stellen. Zoodra wij het naar den stijl der valsche kerk gaan relativéeren, bereiken we misschien wel een samenwerking met vele menschen, doch de samenwerking met engelen noemt dan een einde.

En daarom valt hier, ook vandaag, de beslissing over onze vrijgemaakte kerken en haar toekomst; en over de plaats van onze hoogeschool.

Onze kerken zijn weg, en deze hoogeschool is tot den ondergang gedoemd, zoodra wij zouden relativéeren, wat God als iets absoluuts heeft gesteld.

Als ik het wel zie, is vandaag, juist in de hereenigingsvragen, deze kwestie in geding. Want meer dan ooit staat thans op het spel, of de bewaaring van Christus' getuigenis ons nu volstrekt blijft binden, dan wel of we water in den wijn gaan doen.

Voor mijn besef is de strijd op dit moment veel moeilijker dan in 1944. Want toen was er over en weer althans nog een absolute positie; en vandaag komen velen onder de betoovering van een probleemstelling, die het fundament der kerk en haar taak over de gansche linie wankel maakt.

Want in 1944 stelde men óók van den overkant de kwestie absoluut. Ik zal van den inhoud der leeruitspraken nimmer iets goeds zeggen, en ook nooit de toen getroffen tuchtmaatregelen sanctioneeren. Maar in alle narijheid, die we toen ondervonden, was tenminste dit eene nog een lichtpunt: we wisten, waartegen we moesten strijden. Van beide kanten werd de zaak toen gesteld als iets absoluuts. Over en weer zei men, dat in geding was de bewaaring van het evangelie van Christus, waarmee niet te spelen viel in de kerk.

Ginds bracht men de leeruitspraken tot gelding met het gezag van God zelf; men zei: de kerken konden en mochten niet anders handelen; ze hadden niet maar te maken met een relatieve menselijke meening, de absolute waarheid Gods stond op het spel. En al deed het hun hart ook pijn, ze mochten van God niet anders handelen. Ze moesten om zijnentwil deze leer handhaven ook met de tuchtmacht, die de Heere aan zijn kerk had verleend. Dat is in allerlei toonaarden ons voorgehouden: de synode sprak met de profetische autoriteit van Christus. Ze handhaafde de waarheid tegenover den leugen. En toen het verzet tegen die leer openbaar werd, zei ze: een tweede zonde voegt men ginds toe aan de eerste: men verzet zich niet slechts tegen de waarheid, doch ook tegen het gezag van Christus.

Zoo is van gindsche zijde de kwestie gesteld: waarheid Gods tegenover leugen; gezag van Christus contra revolutie.

Om Gods wil gebeurde het alles, naar men ons verzekerde. Daarin zat, al had men het ook hopeloos mis, toch nog iets van den stijl der kerk: men wilde absoluut nemen wat men als absoluut zag.

En daarom was de strijd toen wel bitter, doch toch vrij gemakkelijk. Want wij wilden ook de getuigenis van Jezus Christus bewaren. En wij hebben dan ook om zijnentwil 'neen' gezegd, en geweigerd als zijn getuigenis te belijden, wat Hij ons niet had geopenbaard; ook geweigerd als zijn recht uit te voeren de schorsingen, die Hij verbood.

Waarom ligt de ernst van de huidige situatie? Hierin, dat blijkt, dat sommigen de valsche kerk nog wel herkennen op het oogenblik, dat ze den oorlog verklaart, doch haar niet in haar aard herkennen als ze vredesonderhandelingen opent. Toen ze absoluut maakte, wat slechts relatief is, een menschenmeening, zeiden velen: neen. Maar nu ze relatief toepast wat ze voor absoluut uitteeft, en haar goddelijke waarheden in discussie geeft als menselijke meening, die vatbaar is voor compromis, zeggen sommigen: ja!

Voor mijn besef is de strijd nu moeilijker, doch ook noodzakelijker nog dan voor enkele jaren. Want toen

Prof. B. Holwerda.

kwam men van gindschen kant met een verkeerde leer en een verkeerde tucht, doch er was in dat alles nog het besef, dat de kerk absoluut spreekt en handelt. De koers van alle stukken was, om zoo te zeggen, toen nog 100 pct. En daarom was ons verzet tegen dat alles ook absoluut, ook 100 pct.

Maar sinds '46 is ginds de stiekeme devaluatie van alle kerkelijke papieren begonnen. En men houdt den koers der stukken zwevend. En inplaats dat we van dezen handel nog meer schrikken, laten sommigen zich blijkbaar hierdoor inpalmen. Men laat ginds den absoluten kerkstijl los; en dat kwaad begint ook ons te infecteeren.

Want U kent de historie evengoed als ik. De klare 'profetie' van 1942 heeft men in '46 gehuld in den mist der vervangingsformule. En aan handhaving dezer leer, ook met het wapen der tucht, denkt eigenlijk ginds niemand meer. De kerkleer wordt daar thans openlijk aangevallen, doch niemand is bereid het zware woord 'scheurmaking' nog te noemen of het in schorsingsbullen te hanteeren. Men is ginds de laatste jaren allang niet meer bereid met het gezag van Christus te handhaven wat men als zijn getuigenis uitteeft.

Is dat vooruitgang, vergeleken bij 1944? Het is alleen maar achteruitgang. Want men trekt geen enkel papier in, doch niemand neemt de officiële papieren nog serieus. Men vindt het in die kringen blijkbaar al gewoon om er papieren op na te houden, waarvoor de massa al geen cent crediet meer heeft. En dát is het ergste wat een kerk overkomen kan, dat ze een officieel credo heeft, terwijl het kerkvolk er openlijk geen crediet voor heeft. Dat de papieren in eigen kring algemeen een heel lagen koers hebben, een koers die net als de russische papieren na den vorigen oorlog maar weinig boven nul liggen. En dat men dat maar zoo laat. Dát is het totale verlies van den kerkstijl: dat men wat getuigenis van Christus heet, niet meer handhaven durft; dat men er zich bij neerlegt, dat de menschen het 'wel gelooven'; dat men in eigen kring aan de kerkelijke papieren niet meer geloof.

En men vraagt zich toch met smartelijke verbazing af: hoe komt het, dat sommigen in onze kringen niet zien, dat men ten aanzien van belijdenis en tucht in enkele jaren daar aan den overkant achteruit is geheld?

Ik meen, dat het eenig antwoord is: men ziet in dit alles niet een loslating van den absoluten kerkstijl, omdat men betooverd is door de suggestie, dat deze devaluatie en relativéering een symptoom is van toenadering; een eerste schrede op den weg naar hereeniging; en dus eigenlijk een begin van terugkeer tot den kerkstijl van de eenigheid des geloofs en der liefde.

Men meent, dat de afstand tusschen hen en ons minder groot is dan in 1944; want men zegt: ze willen immers over hereeniging thans weer praten? En dat is toch een heel verschil bij de botte en ruwe uitwerping van vroegere jaren? Er is toch een wending ten goede?

Maar ik ben van oordeel, dat er wel van een zekere wending gesproken kan worden, doch dan alleen van een wending ten kwade. En dat de afstand grooter is geworden, omdat men ginds den kerkstijl, die absoluut is, al meer verloochent. Valt er 'over te praten'?

De kerk verkondigt de waarheid, doch ze geeft die nimmer in discussie. Als iets waarover te praten valt!

Men moet niet zeggen: de standpunten zijn niet meer zoover van elkaar verwijderd als in het begin, er is klaarblijkelijk toenadering. Men moet ook niet zeggen: van den anderen kant steken ze ons thans een hand toe, laten we die aangrijpen. De kerk kan naar haar aard nooit 'over de brug komen' als 't om 't getuigenis van Christus gaat! Want er is geen brug tusschen waarheid en leugen!

Als men waarachtig den kerkstijl te pakken had, zou men klaar en open belijden wat men daar voor het getuigenis van Christus houdt, en zou men ook de tucht toepassen, zonder aanzien des persoons en ongeacht de gevolgen.

Maar men doet dat allang niet meer. Men zegt vandaag: bij ons zijn er zooveel, die graag tot hereeniging willen komen, bij de vrijgemaakten zijn er ook, die hetzelfde begeeren. Welnu, we voldoen aan die begeerte die leeft over en weer, en we zenden dus opnieuw een uitnodiging tot samenspreking om tot hereeniging te komen.

Is dit mooi? Het is de meest onstellige devaluatie der kerkelijke papieren. Het is de verloochening metterdaad van wat men daarginds voor het getuigenis van Jezus Christus houdt.

Want men heeft ginds officieel en herhaaldelijk gezegd, dat wij de waarheid Gods inzake verbond en doop verloochenden, en dat wij het gezag dat Christus in zijn kerk gegeven had, brutaal verachtten. Men heeft de menschen daar om onze bekeering bevolen te bidden. En nu de begeerte naar hereeniging opkwam, zonder dat ooit iets van onze bekeering gebleken was, zonder dat wij de dwaalleer en de revolutie hadden afgezworen, had men tot eigen menschen moeten zeggen: de kerk is niet de plaats van het compromis, doch van het onverzwakte recht van Christus; niet de plaats, waar waarheid en leugen stuivertje wisselen, doch waar zijn getuigenis wordt vastgehouden. Wij mogen niet tot hereeniging trachten te komen, en uw begeerte in dezen is niet uit God. Want we hebben niet te rekenen met menselijke eenheidsbegeerten, want zonder meer is dat alleen maar het begeeren van vleesch en bloed; we moeten alleen luisteren naar de openbaring van den Vader in de hemelen. We mogen niet terwille van onze begeerten naar eenheid marchandeeren met zijn getuigenis, doch we moeten zijn getuigenis vasthouden in het geloof dat de waarachtige kerk eenheid dan vanzelf wel komt.

Zoo had men tot eigen menschen moeten spreken, en ook tot hen die onzerzijds contact met hen opnamen. Men had naar alle kanten open moeten zeggen: menschen, relativéert niet de dingen die absoluut zijn. Want als ge de getuigenis van Christus relativéert, is de kerk weg; op hetzelfde oogenblik wordt ook de eenheid relatief.

Doch men sprak zoo niet, en deed wat menschen graag wilden; men vroeg niet naar het gebod Gods.

En datzelfde devaluatieverschijnsel, dat de dood is voor de kerk, bespeur ik ook in het voorstel, dat we elkaar zullen ontmoeten bij de voorgestelde samenspreking op de basis der drie formulieren. Ik kan me voorstellen, dat iemand dit prachtig vindt, en zegt: zoo kan het toch en zoo moet het toch? We houden den kerkstijl over en weer toch vast, wanneer we elkaar op het eenige kerkfundament ontmoeten gaan?

Doch hoe liggen de simpele feiten? Men heeft ginds officieel en vele malen gesproken van de dogmatische winst, die de kerken de afgelopen jaren hadden behaald; en men heeft die winst ook vastgelegd in een vierde formulier van eenigheid, en gezegd, dat ieder, die niet beloven wilde tenvolle met den inhoud van dit vierde formulier in te stemmen, binnen de gemeenschap der kerk niet kon worden geduld. Elke dominee moest zoo preeken, elk kerklid mitsdien ook zoo gelooven. Dat aan den eenen kant. En anderzijds heeft men herhaaldelijk en officieel verklaard, dat wij afweken van wat onze belijdenisschriften overal leerden.

Maar laat men dan elkaar ook niet willen ontmoeten op de basis van een gemeenschappelijke belijdenis, die fictief is, doch zich houden aan die feiten.

Ginds heeft men gezegd, en zegt men nog: dit vierde formulier is noodig, om Gods wil. Wie de getuigenis van Christus bewaren wil, moet met ons komen staan op het fundament der vier formulieren. Men heeft ook gezegd van ons: ze hebben de drie formulieren niet ongeschonden en trouw bewaard, ze wijken daarvan af; bij hen is van het kerkfundament niets meer over dan wat brokstukken van de drie formulieren.

Zoo liggen de dingen: men verklaart ginds 4 formulieren noodig te hebben, men verklaart dat onze basis slechts bestaat uit de resten van 3 formulieren. Maar als men nu kerk wil zijn en de getuigenis van Christus bewaren wil, laat men dan niet als gemeenschappelijke basis van ontmoeting de ongebroken 3 formulieren ons voorstellen. Zij kunnen toch niet zoo maar eens, voor een bepaald doel, afstappen van het vierde formulier, waarop God hen beveelt te staan? En ze kunnen toch evenmin, voor de gelegenheid en voor dit bepaalde doel, ons ontvangen als staande op de basis van 3, nu ze in Gods naam ver-

klaar
weke
Ee
der
waar
Gods
fragt
We
zoo
der k
der l
en e
en n
nooit
in de
papie
de be
Denk
schap
is de
leuge
is ee
gaan
leuge
En
wille
Waar
lie
Al
laats
alle l
kerke
getu
zaak
van
Vo
belijd
het d
van
we g
En
acht
Chris
trouv
verla
in ui
luut
nime
Do
heel
zijn
durve
en ni
we w
mede
Want
der d
rie,
we m
we n
oorde
laats
mede
ders
In
na h
Ps. 7
mens
bereid
er mi
door
de br
moed
zoo g
te be
geled
Haag
der k
Door
ontv
kerl
van
ontv
voud
ten. E
gen, o
ook,
dat ó
is: s
des E
vervu
ik we
dése:
alwee
werd
der v
te me
van o
volk
daan
heden
nóóit